

В. С. Хрушчова

ПЛАНЫ- КАНСПЕКТЫ ЎРОКАЎ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ

5

**клас
(II паўгоддзе)**

**Дапаможнік для педагогаў устаноў агульнай
сярэдняй адукацыі**

**М а з ы р
«Белы Вецер»
2 0 1 4**

Купить в Беларусии: <http://belveter.by>

УДК 372.811.116.13.046.14

ББК 74.268.1Бей

X95

Серыя заснавана ў 2004 годзе

Р э ц е н з е н т ы :

кандыдат філалагічных навук, дацэнт кафедры беларускага мовазнаўства
УА «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка»

С. І. Фацеева;

настаўнік беларускай мовы і літаратуры вышэйшай катэгорыі
ДУА «Сярэдняя школа № 121 г. Мінска» *В. А. Буйневіч*

Хрушчова, В. С.

X95 Планы-канспекты ўрокаў беларускай мовы. 5 клас (II паўгоддзе) : дапаможнік для педагогаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі / В. С. Хрушчова. — Мазыр : Белы Вецер, 2014. — 186, [2] с. — (Серыя «3 вопыты работы»).

ISBN 978-985-542-369-1.

Выданне ўключае паўрочныя распрацоўкі па беларускай мове для 5 класа на другое паўгоддзе навучання, змяшчае 61 урок па тэмах «Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія», «Лексіка. Фразеалогія», «Склад слова. Словаўтварэнне і арфаграфія».

Прызначаецца настаўнікам беларускай мовы і літаратуры.

УДК 372.811.116.13.046.14

ББК 74.268.1Бей

ISBN 978-985-542-369-1

© Хрушчова В. С., 2014

© Афармленне. ТАА ВД «Белы Вецер», 2014

Купить в Беларусии: <http://belveter.by>

Прадмова

Вы трымаеце ў руках дапаможнік для настаўнікаў беларускай мовы, якія працуюць з вучнямі 5 класаў па вучэбнай праграме для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання «Беларуская мова. V—XI класы» (2012 г.) і падручніку «Беларуская мова. 5 клас. Частка 2» (аўтары: В. П. Красней, Я. М. Лаўрэль, В. І. Несцяровіч, Л. С. Васюкевіч, 2008 г.).

У дапаможніку змешчаны планы-канспекты ўрокаў, па якіх аўтар працавала на працягу 4 гадоў запар. Матэрыял падбіраўся з улікам узроставых і псіхалагічных асаблівасцей вучняў, іх цікавасцей, з мэтай максімальнага ўздзеяння на выхаванне. Звяртаецца ўвага на неабходнасць пастаноўкі перад вучнямі зразумелых ім мэты і задач як кожнага ўрока ў цэлым, так і асобных яго этапаў, каб заняткі для іх не станавіліся бессэнсоўным выкананнем указанняў дарослага чалавека, а ўсведамляліся як патрэбныя для адукацыі.

Праз увядзенне вялікай колькасці тэкстаў аўтар імкнулася зрабіць урокі мовы цікавымі, наблізіць іх да дзіцячай паўсядзённасці, а таксама паўплываць на ўзровень агульнай выхаванасці асобы. На некаторых уроках пры падачы матэрыялу аўтар выходзіць за межы праграмы 5 класа для апераджалнага навучання і выкарыстання шматразовасці паўтарэння вывучаемага, што спрыяе больш трываламу засванню ведаў, але не перагружае вучняў.

У планы-канспекты ўключаны ўжо запоўненыя варыянты апорных схем і табліц для сшытка-даведніка. Падчас працы на ўроку вучням раздаюцца карткі з незапоўненымі месцамі (у планах-канспектах гэта падкрэсленыя словы і словазлучэнні), якія ў сумеснай дзейнасці па вывучэнню правіла запаўняюцца, а затым дадзеныя карткі ўклеіваюцца ў сшыткі-даведнікі.

Для сістэматызацыі ведаў, трывалага запамінання, а таксама магчымасці звярнуцца да паўтарэння ў любы перыяд навучання ўводзяцца памятки, дзе размяшчаецца самая асноўная інфармацыя па правілах беларускай мовы ў сціслым схематычна-графічным выглядзе. Многія матэрыялы, якія падаюцца ў дапаможніку, можна дэманстраваць на экране мультымедыйнага праектара, камп'ютара, тэлевізара. Спалучэнне зрокавай і слыховай інфармацыі з пошукавай дзейнасцю будзе больш эфектыўным, чым выкарыстанне іх паасобку.

Нягледзячы на тое, што планы-канспекты ўрокаў дастаткова падрабязныя, у іх не ўключаліся хвілінкі фізічнай і зрокавай разгрузкі вучняў, бо ў практыцы кожнай школы існуюць свае традыцыі і патрабаванні да іх правядзення.

Змест

<i>Прадмова</i>	3
Прыкладнае каляндарна-тэматычнае планаванне ўрокаў беларускай мовы ў 5 класе (II паўгоддзе)	4
Урок 45. Гутарковы стыль. Паўтарэнне вывучанага ў першым паўгоддзі	8
Урок 46. Галосныя гукі. Вымаўленне і правапіс галосных <i>о, э, а</i>	12
Урок 47. Вымаўленне і правапіс галосных <i>о, э, а</i>	15
Урок 48. Вымаўленне і правапіс галосных <i>е, ё, я</i>	18
Урок 49. Вымаўленне і правапіс галосных <i>е, ё, я</i>	20
Урок 50. Вымаўленне і правапіс спалучэнняў <i>іё (ыё), ія (ыя), іе (ые)</i> у запазычаных словах	24
Урокі 51—52. Кантрольны падрабязны пераказ апавядальнага тэксту	26
Урок 53. Аналіз кантрольнага пераказу. Зычныя гукі. Звонкія і глухія, свісцячыя і шыпячыя зычныя	27
Урок 54. Зычныя гукі. Звонкія і глухія, свісцячыя і шыпячыя зычныя. Іх вымаўленне і правапіс	31
Урок 55. Цвёрдыя і мяккія зычныя, іх вымаўленне і правапіс	34
Урок 56. Мяккі знак і апостраф	39
Урок 57. Правапіс мяккага знака і апострафа	43
Урок 58. Зычныя [д]—[дз'], [т]—[ц'], іх вымаўленне і правапіс	45
Урок 59. Правапіс <i>у, ў</i>	49
Урок 60. Правапіс <i>у, ў</i>	53
Урок 61. Падаўжэнне і падваенне зычных на пісьме	56
Урок 62. Прыстаўныя зычныя і галосныя гукі, іх правапіс	62
Урок 63. Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раздзеле	65
Урок 64. Кантрольны дыктант па тэме «Фанетыка і арфаэпія. Графіка і арфаграфія»	71
Урок 65. Аналіз кантрольнага дыктанта. Урок карэкцыі ведаў	72
Урок 66. Словы як назвы рэчаў, з'яў, паняццяў. Лексічнае значэнне слова	75
Урок 67. Словы як назвы рэчаў, з'яў, паняццяў. Лексічнае значэнне слова	80
Урок 68. Прамое і пераноснае значэнне слова	83
Урок 69. Адназначныя і мнагазначныя словы	86
Урок 70. Сінонімы	89
Урок 71. Антонімы	94
Урок 72. Амонімы	97
Урок 73. Паглыбленне паняцця пра мастацкі і навуковы стылі	102
Урок 74. Пераклад тэксту з рускай мовы на беларускую	106

Урок 75. Агульнаўжывальныя словы і словы абмежаванага ўжытку . . .	108
Урок 76. Прафесійныя словы. Навуковыя тэрміны	111
Урок 77. Устарэлыя словы. Неалагізмы	115
Урок 78. Запазычаныя словы, іх ужыванне і правапіс	119
Урок 79. Паняцце пра фразеалагізмы	124
Урок 80. Ужыванне і роля фразеалагізмаў у маўленні	128
Урокі 81—82. Кантрольны падрабязны пераказ апавядальнага тэксту з элеменатмі апісання	135
Урок 83. Падагульненне і сістэматызацыя вывучанага па раззеле «Лексіка і фразеалогія»	137
Урок 84. Змяненне і ўтварэнне слоў	140
Урок 85. Марфемная будова слова. Аснова і канчатак	142
Урок 86. Корань слова. Аднакаранёвыя словы і формы аднаго і таго ж слова	147
Урок 87. Словаўтваральныя і формаўтваральныя марфемы	149
Урок 88. Чаргаванне зычных і галосных у аснове	153
Урок 89. Правапіс прыставак, якія заканчваюцца на зычны	155
Урок 90. Правапіс <i>i, й, ы</i> пасля прыставак	158
Урок 91. Пераклад з рускай мовы на беларускую мастацкага тэксту . . .	161
Урок 92. Спосабы ўтварэння слоў: прыставачны, суфіксальны, прыста- вачна-суфіксальны; складанне слоў і асноў	162
Урок 93. Спосабы ўтварэння слоў: прыставачны, суфіксальны, прыста- вачна-суфіксальны; складанне слоў і асноў	167
Урок 94. Утварэнне і правапіс складаных слоў	170
Урок 95. Складанаскарочаныя словы; ужыванне ў маўленні	173
Урок 96. Кантрольны дыктант па тэме «Склад слова. Словаўтварэнне і арфаграфія»	175
Урок 97. Аналіз кантрольнага дыктанта. Абагульненне і сістэматыза- цыя вывучанага па тэме «Склад слова. Словаўтварэнне і ар- фаграфія»	176
Урокі 98—99. Напісанне сачынення-апісання па карціне (І. І. Шышкін «Раніца ў сасновым лесе»)	178
Паўтарэнне	181
Дадатак	185

Купить в Беларусии: <http://belveter.by>

Вытворча-практычнае выданне

Серыя «З вопыту работы»

ХРУШЧОВА Вольга Сяргееўна

**ПЛАНЫ-КАНСПЕКТЫ ЎРОКАЎ
БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ**

5 к л а с (II паўгоддзе)

Дапаможнік для педагогаў устаноў агульнай сярэдняй адукацыі

Галоўны рэдактар *С. Я. Шумак*

Вядучы рэдактар *І. А. Даманчук*

Мастак *К. І. Фурс*

Мастак вокладкі *К. І. Фурс*

Камп'ютарная вёрстка *І. А. Даманчук*

Падпісана да друку з арыгінал-макета 31.10.2013. Фармат 60x84 1/16. Папера афсетная. Друк лічбавы. Ум. друк. арк. 10,93. Ул.-выд. арк. 10,96. Тыраж 1313 экз. Заказ 526/5423691-1.

Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Выдавецкі Дом «Белы Вецер». Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца № 1/35 ад 16.09.2013. 247760, г. Мазыр, вул. Савецкая, 198/4. Філіял: 220007, г. Мінск, вул. Валадзько, 30, оф. 417. Тэл. (017) 224-66-89, 298-50-26, 298-50-27.

Надрукавана лічбавым спосабам друку. Таварыства з абмежаванай адказнасцю «Выдавецкі Дом «Белы Вецер». 247760, г. Мазыр, вул. Савецкая, 198/4. Тэл./факс (0236) 32-51-03, 32-51-22. book.belveter.by. E-mail: book@belveter.by

Купить в Беларусии: <http://belveter.by>